

Antaget av Kommunstyrelsen 2018-12-04, § 189

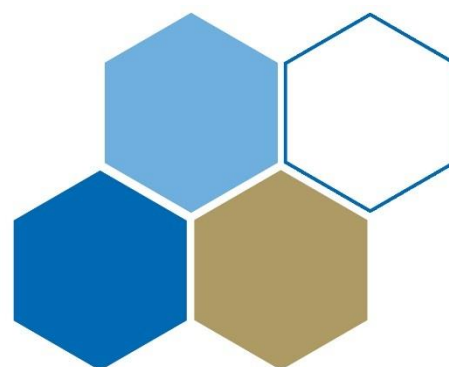
Gäller från: 2019-01-01

Ansvarig: Stf Räddningschef

Revideras: Årligen

Dokumentansvarig: Räddningstjänsten

Riktlinjer för räddningstjänstens tillsynsarbete

Innehållsförteckning

1. Allmänt	3
2. Intentioner i lagstiftningen.....	3
2.1. Tillsynsprocessen.....	3
2.1.1. Riskbild sammanfattning.....	4
2.1.2. Prioriteringar och frister.....	4
3. Hur verksamheten är organiserad.....	5
3.1. Skäligt brandskydd LSO	5
3.2. Farlig verksamhet LSO	5
3.3. Brandskyddskontroll LSO.....	6
3.4. Brandfarliga och explosiva varor LBE	6
4. Mål och ambitionsnivå	7
4.1. Handlingsprogram	7
4.2. Verksamhetsmål för räddningstjänstens tillsyn	7
4.3. Översikt planerad tillsyn 2019–2022.....	7
4.4. Resurser och kompetens.....	8
5. Uppföljning, utvärdering och förbättring.....	8
6. Referenser	9

1. Allmänt

Räddningstjänsten är den enhet inom teknisk förvaltning som organiserar det brandförebyggande arbetet som kommunen enligt *Lagen om skydd mot olyckor, LSO*; och *Lagen om brandfarliga och explosiva varor, LBE*, ska svara för. Räddningstjänsten rapporterar till räddningsnämnden i dessa frågor.

Tillsynsverksamheten bedrivs enligt en tillsynsplan som är framtagen utifrån detta dokument samt det politiskt beslutade handlingsprogrammet enligt LSO. Urvalet och tillsynsintervallet grundas på objektets risker samt de konsekvenser en eventuell brand kan få. Syftet med tillsynen är att hjälpa den enskilde att minska riskerna för en olycka. Tillsynen ska även säkerställa att såväl byggnad och inredning som organisation och personal är väl rustade för en eventuell brand eller annan olyckshändelse.

Dokumentet *Riktlinjer för räddningstjänstens tillsynsarbete*, framtaget av räddningstjänsten, kommer att utgöra ett underdokument till kommunens handlingsprogram för förebyggande arbete enligt LSO. I detta dokument planeras räddningstjänstens tillsynsverksamhet för år 2019 och tre år framåt. Vid årsskiftet revideras planeringen och ett nytt liknande dokument tas fram.

2. Intentioner i lagstiftningen

Lag (2003:778) om skydd mot olyckor

Lagens grundportal 1 kap. 1 § syftar till att i hela landet bereda människors liv och hälsa samt egendom och miljö ett med hänsyn till de lokala förhållandena tillfredsställande och likvärdigt skydd mot olyckor.

Enligt 5 kap. 1 § är det kommunens ansvar att inom kommunens område utföra tillsyn över efterlevnaden av denna lag och föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen.

Lag (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor

Lagens inledning 1 § anger att syftet är att hindra, förebygga och begränsa olyckor och skador på liv, hälsa, miljö eller egendom som kan uppkomma genom brand eller explosion orsakad av brandfarliga eller explosiva varor. Lagen ska även förebygga obehörigt förfarande med varorna.

Enligt 21§ är det den myndighet som prövar frågor om tillstånd enligt denna lag som också ska utöva tillsyn, inom sitt verksamhetsområde dvs kommunen, över efterlevnaden av lagen och föreskrifter och beslut som meddelats i anslutning till lagen.

2.1. Tillsynsprocessen

I räddningstjänstens arbete med tillsyner enligt LSO används MSB:s handbok *"Kommunal tillsyn enligt lagen om skydd mot olyckor"* för att tillsynsverksamheten ska bedrivas på ett kvalitetssäkrat sätt som stämmer väl överens med MSB:s riktlinjer.

Tillsynsprocessen kan delas in i delarna; planering, genomförande, uppföljning/utvärdering samt förbättring.

Räddningstjänstens planering av tillsynsverksamheten bygger på att resurserna ska koncentreras på de objekt som är mest angelägna ur brandskyddssynpunkt. Risk- och väsentlighetsperspektiv ska beaktas. Personsäkerhet kommer i första hand och miljö- och egendomsskydd i andra. Statistik över

inträffade händelser ger en nationell bild över var bränder inträffar, brandorsaker, och vilka konsekvenser de medför.

2.1.1. Riskbild sammanfattning

Varje år rycker räddningstjänsterna i landet ut till ca 10 500 bränder i byggnader. Nästan 60% sker till bostäder, ca 20% till allmänna byggnader, ca 10% till industrier och resten till övriga byggnader. Vid ungefär hälften av räddningstjänstens utryckningar till brand i byggnad brinner det fortfarande när räddningstjänsten anländer. Av bostadsbränderna är glömd spis den vanligaste brandorsaken i flerbostadshus, medan soteld är vanligast i villor. Statistiken är hämtad från MSB:s databas IDA för åren 2006–2015.

Liv och hälsa

Antalet döda i bränder ligger kring 100 per år. Bränder leder också till att ungefär 600 personer behöver vårdas på sjukhus. Det är framförallt bostadsbränder som leder till dödsfallen. De som omkommer i bränder är ofta män, äldre och missbrukare. Rökning ligger bakom cirka 30 procent av dödsfallen (MSB:s databas IDA).

Egendomsskador och förebyggande åtgärder

Den årliga kostnaden för bränder ligger runt 6,5 miljarder kronor, varav egendomsskador utgör 72%. (Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, 2011) Insatsen att förbygga bränder uppskattas kosta 19 miljarder kronor uppdelat på 57% tekniskt brandskydd och resten organisatoriskt brandskydd. (Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, 2014)

2.1.2. Prioriteringar och frister

Utifrån riskbilden prioriteras objekt-kategorier eller särskilda verksamheter för att få en övergripande inriktning för tillsynsverksamheten och den övriga förebyggande verksamheten i Markaryds kommun.

En lokal anpassning görs för det enskilda objektet utifrån rådande brandskyddsstatus. Objekt och verksamheter med konstaterat bra tekniskt och organisatoriskt brandskydd får en längre frist och objekt med konstaterade och återkommande brister besöks oftare. Efter tillsyn bedömer tillsynsför rättaren vilken frist objektet ska ha till nästa tillsyn. I kommunen används normalt fristerna 1, 2, 3 eller 4 år.

Tillsyner genomförs som planerade, tematiska eller ”på förekommen anledning”. Sammantaget finns det ett hundratal tillsynsobjekt listade i kommunens register. Registret är inte komplett. Planerad tillsyn görs löpande under året på verksamheter, byggnader och anläggningar som redovisas under rubriken ”Översikt planerad tillsyn 2019–2022” i detta dokument.

Till översikten tas en mer detaljerad tillsynsplan fram med specifika objekt och frister som inte redovisas i detta dokument. Tematillsyn innebär kontroll av brandskyddet på vissa grupper av verksamheter, byggnader eller anläggningar.

Tillsyn ”på förekommen anledning” görs framförallt då brister i brandskydd eller hantering av brandfarlig vara kommit till räddningstjänstens kännedom, vid större förändringar, säsongsbetonad verksamhet eller särskilda evenemang. Räddningstjänsten kan också genomföra en tillsyn för att kunna uttala sig om brandskyddet i samband med andra ärenden, exempelvis då andra myndigheter begär yttranden från räddningstjänsten.

Tillsynerna genomförs som regel genom besök på objekten, rundvandring och dialog med representanter från fastighetsägare och nyttjanderättshavare (verksamheter). Brandskyddskontroller kan genomföras utan representanter. Noterade brister dokumenteras i protokoll/tjänsteanteckningar och delges fastighetsägare och nyttjanderättshavare. Vid allvarliga brister kan föreläggande utfärdas med anmodan att åtgärda brister inom en angiven tid. Allvarliga brister ska regelmässigt följas upp.

3. Hur verksamheten är organiserad

3.1. Skäligt brandskydd LSO

Tillsyn av 2 kap. 2 § görs över byggnader och anläggningar för att säkerställa ett skäligt brandskydd. Tillsynen utgörs i huvudsak av kontroll av det samlade brandskyddet som finns på enskilda verksamheter, byggnader eller anläggningar. Vid kontroll av brandskydd beaktas verksamhetens systematiska arbete med brandskydd samt om befintlig skyddsnivå är skälig.

Faktorer som styr urval av planerad tillsyn LSO

- Konsekvenser av en brand kan påverka människors hälsa i stor omfattning.
- Den enskildes förmåga att själv kunna utrymma eller hantera en brand (t ex sovande i okänd miljö, olika typer av vårdanläggningar eller låsta institutioner, bostäder med personer med fysiska eller psykiska begränsningar.)
- Verksamheter där de som vistas i lokalerna av olika anledningar inte kan förväntas styra över sitt eget brandskydd.
- Samhällsviktig verksamhet.
- Frekventa förändringar i verksamhet eller byggnadens utformning.
- Konsekvenser av en brand kan ge stora egendomsskador och även påverka tredje man.
- Möjligheter att ersättas eller kombineras med andra brandförebyggande åtgärder som utbildning, rådgivning och information.

Tillsyn kan även utföras på förekommen anledning:

- Tillsyn på verksamheter i samband med ansökan om alkohol- och polistillstånd.
- Tillsyn vid ny eller ändrad verksamhet samt vid väsentliga förändringar i byggnadens utformning.
- Tillsyn vid kännedom eller misstanke om brister i brandskyddet.
- Samordning med annan tillsynsmyndighet.
- Tillsyn på föreningslokaler som uppbär kommunalt bidrag.
- Tillsyn/avsynning inför evenemang t ex konsert eller marknad.
- Tillsyn vid särskild efterfrågan.

3.2. Farlig verksamhet LSO

Tillsyn av 2 kap. 4 § görs på de anläggningar där verksamheten innebär fara för att en olycka ska orsaka allvarliga skador på människor eller miljö.

Länsstyrelsen beslutar efter samråd med kommunen vilka anläggningar som omfattas av dessa skyldigheter.

Tillsynen utförs genom granskning och bedömning av anläggningens riskanalyser samt besök på plats och kan samordnas med andra berörda myndigheters tillsyn samt i samband med tillsyn över 2 kap. 2 §.

2019-01-01 finns det tre verksamheter i kommunen som omfattas av skyldigheterna ovan.

3.3. Brandskyddskontroll LSO

Tillsyn eller brandskyddskontroll enligt 3 kap. 4§ görs på fasta förbränningsanordningar, skorstenar, tak och anslutande byggnadsdelar. Brandskyddskontrollen ska upptäcka fel och brister i anläggningen för att undvika skador till följd av brand.

Kommunen ansvarar både för rengöring (sotning) och brandskyddskontroll men arbetet utförs av upphandlad entreprenör.

Objekt och frister (tidsintervall) för brandskyddskontroll föreskrivs av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB. Planering, genomförande och uppföljning görs av entreprenören. Entreprenören lämnar uppgifter till kommunen inför MSB:s årsuppföljning.

3.4. Brandfarliga och explosiva varor LBE

Tillsynen utgörs i huvudsak av kontroll av hantering av brandfarliga och explosiva varor på enskilda verksamheter. Vid kontroll av hanteringen beaktas verksamhetens systematiska arbete med säkerheten i hanteringen och att krav och villkor ställda i lag, förordning, föreskrifter och tillstånd uppfylls. Tillsynen kan även utgöras av kontroll av vissa delar av hanteringen på grupper av hanteringsställen, så kallade tematillsyner.

Planerad tillsyn LBE görs i första hand som en samtillsyn tillsammans med tillsyn enligt 2 kap. 2 § LSO. Alternativt om det endast görs tillsyn enligt LBE så kan tillståndstiden användas som riktmärke för tillsynsfristen.

Tillståndstiden är normalt 10 år för brandfarliga varor. För explosiva varor sätts giltighetstiden för första tillståndet normalt till 3 år och sedan till 5 år när tillstånd söks igen. Första tillståndet för fyrverkerier begränsas normalt till 1 år och sedan till 3 år då tillstånd sök igen.

Faktorer som styr urval av planerad tillsyn LBE

- Tillstånd att hantera brandfarlig vara.
- Stor risk för, eller stora konsekvenser vid, brand.
- Behovet av systematiskt brandskyddsarbete för att säkerställa att brandskyddet är på skälig nivå.
- Erfarenheter från tidigare tillsyner (med avseende på såväl grupper av byggnader, anläggningar eller verksamheter som enskilda byggnader, anläggningar eller verksamheter).
- Väsentliga eller ofta förekommande förändringar som påverkar brandskyddet.
- Ansökan om stadigvarande serveringstillstånd.
- Brister i brandskyddet eller i säkerheten vid hantering av brandfarliga och explosiva varor (som redovisats i den skriftliga redogörelsen av brandskyddet eller som framkommit på annat sätt).

Särskild tillsyn enligt LBE kan även utföras på förekommen anledning:

- Tillsyn vid ny eller ändrad verksamhet.
- Tillsyn vid kännedom eller misstanke om brister i hanteringen.

4. Mål och ambitionsnivå

4.1. Handlingsprogram

I Handlingsprogram för skydd mot olyckor i Markaryds kommun anges följande säkerhetsmål:

För att det ska vara tryggt och säkert att leva, bo och verka i Markaryds kommun lösas genom att:

- I Markaryds kommun ska ingen omkomma eller skadas till följd av brand
- I Markaryds kommun ska människor kunna röra sig tryggt och säkert i trafiken
- Markaryds kommun ska vara en vattensäker kommun
- I Markaryds kommun ska antalet fallolyckor minska
- Markaryds kommun ska präglas av en god och hållbar miljö
- Markaryds kommun ska vara rustad för att klara samhällsstörningar

Det övergripande säkerhetsmålet gällande brand bryts ner till verksamhetsmål för räddningstjänstens tillsynsverksamhet.

4.2. Verksamhetsmål för räddningstjänstens tillsyn

På lång sikt:

- Ha en väl fungerande tillsynsprocess där resurser läggs på planering, genomförande, uppföljning, utvärdering och förbättring.
- Uppdatera register över tillsynsobjekt.
- Skapa underlag för utvärdering och förbättringsarbete.
- Öka kvantitet/kvalitet på planerade tillsyner, tillsyner på förekommen anledning och eventuella särskilda satsningar eller tematillsyner.
- Använda tillgänglig teknik i högre utsträckning.

På kort sikt (2019)

- Genomföra planerade tillsyner och tillsyner på förekommen anledning, uppskattningsvis 60 st.
- Utveckla tillsynsprocessen: skriva tydliga och lättförståeliga tjänsteanteckningar och föreläggande med brist-motiv-åtgärd, arbeta med överenskommelser, skriva förelägganden vid allvarliga brister som inte löses genom överenskommelse, följa upp brister.
- Öka förståelsen hos den enskilde genom att vara tydliga i vår kommunikation före, under och efter tillsynsbesöket.
- Uppdatera verksamhetsregistret samt förbättra hanteringen av svarskort med hjälp av påminnelser i Daedalos.

4.3. Översikt planerad tillsyn 2019–2022

Översikten är en grovplanering av tillsynsverksamheten de kommande åren. Justeringar kommer att göras löpande då tillsynsregistret uppdateras. Ändringar kan även bli aktuella på grund av inträffade händelser och nyvunna erfarenheter.

Exempel på verksamheter där tillsyn genomförs årligen är vårdanläggningar och farliga verksamheter.

Till översikten tas en mer detaljerad tillsynsplan fram med specifika objekt som inte redovisas i detta dokument.

2019	2020	2021	Utblick 2022-
Verksamheter där tillsyn genomförs årligen	Verksamheter där tillsyn genomförs årligen	Verksamheter där tillsyn genomförs årligen	Verksamheter där tillsyn genomförs årligen
Brandskyddskontroll enligt frister	Brandskyddskontroll enligt frister	Brandskyddskontroll enligt frister	Brandskyddskontroll enligt frister
Försäljningsställen av fyrverkeri	Försäljningsställen av fyrverkeri	Försäljningsställen av fyrverkeri	Försäljningsställen av fyrverkeri
Planerade tillsyner enligt frister	Planerade tillsyner enligt frister	Planerade tillsyner enligt frister	Planerade tillsyner enligt frister
Tematillsyner Industrihotell	Tematillsyner vårdboenden	Tematillsyner skolor	Tematillsyner förskolor
Tematillsyn försäljningslokaler	Tematillsyn flerbostadshus	Tematillsyn lager och industri	Tematillsyn hotell och bed & breakfast
Händelsebaserade tillsyner	Händelsebaserade tillsyner	Händelsebaserade tillsyner	Händelsebaserade tillsyner

4.4. Resurser och kompetens

För tillsynsverksamheten åtgår tid för planering, förberedelse, kontakt, genomförande, dokumentation, uppföljning samt utvärdering- och förbättringsarbete.

För att genomföra tillsyner med god kvalitet krävs löpande kompetensutveckling genom utbildning och samverkan med andra förebyggare och räddningstjänster där erfarenheter, rättsfall, scenario, byggregler, skälighet och bedömningar diskuteras.

Nedan anges avsatta resurser och kompetenser för olycksförebyggande arbete 2019.

Funktion/kompetens	Antal	Utför tillsyn enligt	Andel tillsynsarbete av tjänst
Stf Räddningschef / Tillsyn B	1	LSO, LBE	25%
Brandinspektör / Tillsyn B	1	LSO, LBE	15%
Brandinspektör / Tillsyn A	1	LSO, LBE	15 %
Totalt antal årsarbetskrafter (1 600 h) som utför tillsyn			55 %

5. Uppföljning, utvärdering och förbättring

MSB och Länsstyrelsen genomför en återkommande årsuppföljning där kommunen redovisar resultat i januari månad efterkommande år. Utöver årsuppföljningen planeras även egenkontroll för 2018 av följande uppgifter:

- antal genomförda planerade tillsyner, måluppfyllnad (kvartalsvis)
- antal genomförda tillsyner på förekommen anledning (kvartalsvis)
- antal skrivna förelägganden (dec/jan)
- antal genomförda brandskyddskontroller, måluppfyllnad (dec/jan)

2021 sker utvärdering av tillsynsverksamhetens prestationer och resultat genom analys av bl.a. ovanstående indikatorer eller nyckeltal.

6. Referenser

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. (2014). *Samhällets kostnader för att förebygga bränder*. MSB.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. (2011). *Samhällets kostnader för olyckor*. MSB.